יָדָיו עָלָיו * עַד שֶׁגּוֹמֵר הַקִּדּוּשׁ, וּמְבָרֵךְ עַל אֲכִילַת מַצָּה וְאוֹכֵל, (ד) וְאַחַר כָּךְ אוֹכֵל שְׁאָר יְרָקוֹת וּמְסַלֵּק הַשֻּׁלְחָן (ה) וְאוֹמֵר מַה נִּשְׁתַּנָּה וְכָל הַהַגָּדָה * עַד (ג) גָּאַל יִשְׂרָאֵל, (ו) וּמְבָרֵךְ עַל הַמָּרוֹר וְאוֹכֵל, וְאַחַר כָּךְ כּוֹרֵךְ מַצָּה וּמָרוֹר וְאוֹכֵל. הַגָּהּ: (ז) בְּלֹא בְּרָכָה. (ח) וּבִמְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִים לִשְׁתּוֹת מַשְׁקֶה הַנַּעֲשֶׂה מִדְּבַשׁ שָׁקוֹרִין מֶע״ד, יָכוֹל לְקַח אוֹתוֹ מַשְׁקֶה לְאַרְבַּע כּוֹסוֹת אִם אֵין לוֹ יַיִן (מהרי״ל). וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין קִדּוּשׁ עַל שְׁאָר מַשְׁקִין (ט) כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל סִימָן ער״ב סָעִיף ט׳. וְלִי נִרְאֶה דִּלְעִנְיַן אַרְבַּע כּוֹסוֹת (י) יֵשׁ לִסְמֹךְ אַמַּאן דְּאָמַר דִּמְקַדְּשִׁין עַל שְׁאָר מַשְׁקִין (יא) אִם הוּא (ד) חֲמַר מְדִינָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל סִימָן ער״ב (שם):

תפד דִּין מִי שֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת הַסֵּדֶר בְּהַרְבֵּה בָּתִּים. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א טוֹב בְּשֵׁם הָרַ״ף סוֹף פְּסָחִים (כו.).

א (א) * [א]מַאן דְּבָעֵי לְבָרוֹכֵי בִּתְרֵי אוֹ בִּתְלָת בָּתֵּי, (ב) מְבָרֵךְ בְּרִישָׁא בְּבֵיתֵיהּ וַאֲכִיל כָּל מַאי דְּצָרִיךְ

בְּאֵר הֵיטֵב

שֶׁמְּפָרֵיס תְּחִלָּה הָאֶמְצָעִית וְנוֹטֵל הַחֲצָיָה לְאַפִּיקוֹמָן כְּדִלְעֵיל סִימָן תע״ג (ס״ו) וְתע״ה (ס״א). מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) עַיֵּן שָׁם: (ג) גָּאַל. אֲבָל יְהַלְלוּךָ לֹא יֹאמַר בַּחֲתִימָה לְהַלֵּל לְפִי שֶׁנִּתְקַן עַל הַכּוֹס. וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) דַּאֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁכָּל הַשָּׁנָה אֵין רַב שְׁתִיָּתָם בְּמֵי דָּבָשׁ, מִכָּל מָקוֹם אִם בְּפֶסַח רַב שְׁתִיָּתָם מְפֻזָּג נִקְרָא חֲמַר מְדִינָה. וְהַחֹק יַעֲקֹב (סק״ה) כָּתַב דְּאֵין לְהָקֵל כִּי אִם בְּדָוְקָא בְּמָקוֹם שֶׁרְגִילִין לִשְׁתּוֹתוֹ כָּל הַשָּׁנָה עַיֵּן שָׁם. לְאַקְרוֹיֵ אוֹ עָפְ״ל טְרָאנְ״ק, אִם הוּא שְׁתִיַּת רַב הַמּוֹן מֻתָּר לְקַח אוֹתוֹ לְאַרְבַּע כּוֹסוֹת אִם אֵין לוֹ מֶע״ד וְיַיִן. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (שם). וְעַיֵּן סִימָן תע״ב סָעִיף קָטָן ט״ו מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לְעַצְמִי אֲנִי מֵצִיל, אַף בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה בְּתִחִלָּה שֶׁל חֲבֵרוֹ וְנַעֲשָׂה הֶפְקֵר הַזּוֹכֶה קוֹדֵם לְמִי שֶׁהָיָה בְּעָלִים שֶׁל הַחֵפֶץ בְּתִחִלָּה. וְהָכִי אָמְרִינַן בְּסוֹף פֶּרֶק אֵלּוּ מְצִיאוֹת (ב״מ לג.) אָפֵס כו׳ (דברים טו ד) שֶׁלְּךָ קוֹדֵם לְכָל אָדָם, וַאֲפִלּוּ בְּדָבָר. שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִשּׁוּם חַיֵּי נֶפֶשׁ חַיֵּי קוֹדְמִין כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק אֵיזֶהוּ נָשָׁךְ (ב״מ סב.) דְּדָרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא בְּהַהִיא דְּקִיחוֹתֵן שֶׁל מַיִם מְיֻחֵי אֲחִיךָ עִמָּךְ (ויקרא כה לו) שֶׁחַיֶּיךָ קוֹדְמִין עַיֵּן שָׁם, וְאִם 'בְּעִטְקֵי גּוּפוֹת כָּךְ בְּעִטְקֵי נְפָשׁוֹת עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה (ויקרא כה לו) שֶׁחַיֶּיךָ קוֹדְמִין עַיֵּן שָׁם, וְאִם 'בְּעִטְקֵי גּוּפוֹת כָּךְ בְּעִטְקֵי נְפָשׁוֹת עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה (ר״ י ד״ה והר״ש) כְּמָה שֶׁאָמַר בְּצִו לַגּוֹאֵל יְהוֹנָתָן וְכֵן כָּתַב בְּאֶבְרֶת שְׁמוּאֵל עַל רוּת (ד׳ ה) לְפִי שֶׁצָּפָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁעָתִיד לָצֵאת מֵהֶלְצָיָה שֶׁלְּשֶׁלֶת מַלְכוּת בֵּית דָּוִד, לָכֵן אָמַר 'הַמּוֹאֲבִיָּה' כְּדֵי שֶׁיִּמָּאֵן הוּא וְיִקָּחֶנָּה הוּא וְיִזְכֶּה לְשַׁלְשֶׁלֶת גְּדֹלָה הֵהִיא, וְאַף דְּאִסּוּר לְרַמּוֹת חֲבֵרוֹ לָקַחַת אֶת שֶׁלּוֹ זֶהוּ בְּדָבָר שֶׁבְּמָמוֹן, אֲבָל בְּמִצְוֹת אַף שְׁאֵי אֶפְשָׁר לְקַח מִיַּד הַזּוֹכֶה כְּגוֹן כְּסוּי וּמְילָה וְכַיּוֹצֵא, מִכָּל מָקוֹם כֹּל שֶׁלֹּא זָכָה עֲדַיִן הֵם נֶעֱטָרָה לְכֹל וְכָל אָדָם נֶעֱטָרָה לְהַשְׁלִים אֶת נַפְשׁוֹ וְלִזְכּוֹת בְּמִצְוֹת. וְזֶה עִנְיַן יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בִּבְכוֹרָה וּבִבְרָכוֹת, לְפִי שֶׁרָאָה וְיָדַע שֶׁעָשָׂו הִתְמַכֵּר לַעֲשׂוֹת הָרַע וְהוּא אֵינוֹ צָרִיךְ לָזֶה, וְהוּא הָיָה צָרִיךְ לָזֶה לְשַׁלְמוּת נַפְשׁוֹ, וְכָתַב (שם ד״ה ד״ה ותעז) שֶׁעַל דֶּרֶךְ זֶה פֵּרֵשׁ מוֹרֵנוּ הָרַב מֵאִיר עֲרָמָאה זַ״ל הַכָּתוּב (עובדיה א י) 'מַחֲמַס אָחִיךָ יַעֲקֹב תְּכַסְּךָ בּוּשָׁה' שֶׁהַכַּוָּנָה שֶׁיּוֹכִיחוּ לְעָשָׂו עַל פָּנָיו מַעֲנִיָּנֵי יַעֲקֹב שֶׁלֹּא בָּאוּ לוֹ בְּנֶקֶל מַה שֶּׁצָּרִיךְ לִשְׁלְמוּת עַד שֶׁהֻצְרַךְ לְהַצָּרִים וְלַעֲשׂוֹת בְּתַחְבּוּלוֹת טַצְדְּקֵי דְּאֶפְשָׁר שֶׁנִּדְמֶה כְּמוֹ חָמָס, הִכְנִיס עַצְמוֹ בָּזֶה לְפִי צָרְכּוֹ שֶׁעָה לְזְכוּת בָּהֶם לְהַחֲיוֹת עַצְמוֹ חַיֵּי עוֹלָם, וְלָכֵן תִּכְסֶהוּ בּוּשָׁה לַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר בְּיָדוֹ הָיָה טוּבוֹ וּמֹאס בְּטוּב וּבָחַר בְּרָע עַיֵּן שָׁם, וְהַדְּבָרִים עַתִּיקִים מִדְּבַשׁ מְתוּקִים). אֲמְנָם שֶׁהַמִּצָּה הִיא שְׁלֵמוּת בְּשֶׁהִפּוּת אִם בְּכֹחַ יִגְבַּר אִישׁ וְעָלְתָה יָדוֹ עַל יַד רַעֲהוּ לְחַטֵּט מִפְּנֵי, אִי עֲבִיד לֹא מְהַנֵּי דְּמַצָּה גְּזוּלָה מִיקָּרֵיא. אַךְ עַדַיִן יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל סִימָן תע״ה (ד״ה אכל) בְּשֵׁם מַחֲזִיק בְּרָכָה (שם סק״ד) דְּעַל כָּל פָּנִים קָצַת מִצָּוָה אִיכָּא בְּחַצִי שִׁעוּר, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁהֵבִיא שֵׁעוּר

הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תפד תפה

(ג) וּמְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, (ד) [ב]וַהֲדַר מְבָרֵךְ לְכָל חַד וְחַד בְּבֵיתֵיהּ, וְשָׁתוּ אִינְהוּ כָּסָא דְּקִדּוּשָׁא וּדְאַגַּדְתָּא וְאָכְלִי (ה) יַרְקֵי וּמַצָּה (ו) וְאִיהוּ לֹא אָכִיל וְשָׁתֵי בַּהֲדַיְיהוּ, וְשָׁבִיק לְהוּ לְמִגְמַר סְעוּדְתַיְיהוּ (ז) * [ג]וּמְבָרְכִי אִינְהוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, [ד]וְאִי לֹא יָדְעִי (ח) יִקְרָא מִלָּה בְּמִלָּה, [ה]וַהֲדַר אָזֵיל לְבֵיתָא אַחֲרִינָא וְעָבִיד הָכִי, וַהֲדַר אָזֵיל לְבֵיתֵיהּ וְגָמַר הַלֵּילָא וְשָׁתִי כָּסָא דְּהַלֵּילָא. וְאִי בָּעֵי לְאַקְדּוּמֵי לְהָנַךְ בָּתֵּי בְּרֵישָׁא, בָּרִיךְ לְהוּ (ט) וְלֹא אָכִיל וְלֹא טָעִים וַהֲדַר אָזֵיל לְבֵיתֵיהּ וּמְקַדֵּשׁ. וְאִם יִרְצֶה (י) יִגְמֹר הַכֹּל בְּבֵיתוֹ וְאַחַר כָּךְ יֵלֵךְ לְקַדֵּשׁ בַּבָּתִּים הָאֲחֵרִים, (יא) וְלֹא יֹאכַל וְיִשְׁתֶּה עִמָּהֶם:

ב מַהָא דְּרַב אַשִּׁי רֹאשׁ הַשָּׁנָה כ״ט (ע״ב).
ג מַהָא דְּתָנֵי אַהֲבָה שָׁם (ע״א). ד טוּר בְּשֵׁם אָבִיו הָרֹא״ש.
ה הָרִי״ף שָׁם (ע״ב).

תפה דִּין מִי שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל מַצָּה. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [א]אָמַר שְׁבוּעָה (א) שֶׁלֹּא אוֹכַל מַצָּה סְתָם, (א) [א] אָסוּר לֶאֱכֹל מַצָּה בְּלֵיל פֶּסַח. אָמַר * שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל מַצָּה (ב) בְּלֵיל פֶּסַח, (ג) (ג) לוֹקֶה וְאוֹכֵל מַצָּה בְּלֵיל פֶּסַח:

א יְרוּשַׁלְמִי בְּפֶרֶק ג׳ דִּשְׁבוּעוֹת (ה״ד) וּכְתָבוּהוּ הָרִי״ף (פסחים כז:) וְהָרֹא״ש בְּסוֹף פְּסָחִים (פ״י סי׳ לז) וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ הָרַ״ן שָׁם (ד״ה ירושלמי).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

יִהְיֶה חֶלְקוֹ עִמּוֹ בִּשְׂכַר מִצְוָה, שֶׁעַל יָדוֹ נִגְמְרָה וְלוּלֵי הוּא לֹא הָיְתָה הַמִּצְוָה נַעֲשֵׂית בִּשְׁלֵמוּתָהּ, וְדָמֵי לְהַהִיא דְּיִשְׂשֹׂכָר וּזְבוּלוּן וּכְהַאי גַּוְנָא טוּבָא, וּפְשִׁיטָא דִּשְׂכַר מִצְוָה בִּשְׁלֵמוּתָהּ הִיא יוֹתֵר גָּדוֹל מְאֹד מֵהַשָּׂכָר דִּקְצָת מִצְוָה שֶׁיְּקַיֵּם בְּעַצְמוֹ, וְלִכְשֶׁתִּתְקַיֵּם בִּשְׁלֵמוּתָהּ עַל יְדֵי הָאֶחָד הֲרֵי הוּא זוֹכֶה וּמְזַכֶּה אֶחָיו עִמּוֹ, וְאֵין זֶה כִּמְוַתֵּר הַמִּצְוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּיוָן שֶׁהוּא עוֹשֶׂה עַל פִּי גּוֹרָל, וְגַם כְּשֶׁנּוֹתֵן לַחֲבֵרוֹ חֶלְקוֹ עַל יְדֵי פִּיּוּס וְרִצּוּי נִרְאֶה דְּלֵית לָן בָּהּ כֵּיוָן שֶׁזֶּה גּוֹרֵם לְקִיּוּם הַמִּצְוֹת בִּשְׁלֵמוּתָהּ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן לְפִי מַה שֶּׁהֵבֵאנוּ לְעֵיל (סי׳ תעה ס״ק טו) דַּעַת הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב׳ (סי׳ יח) וּבְנֵי חַיֵּי (סי׳ תעה אות א) דְּבַחֲצִי שִׁעוּר אֵין קִיּוּם הַמִּצְוָה כְּלָל. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב אֲדוֹנִי אָבִי זְקֵנִי בִּתְבוּאוֹת שׁוֹר סִימָן כ״ח (ס״ק יד) לְעִנְיַן לְכַבֵּד חֲבֵרוֹ בְּמִצְוַת כִּסּוּי אוֹ מִילָה דְּמַיְיתֵי עֲלָהּ מִמַּה שֶּׁאָמְרוּ חֲזַ״ל בְּיוֹמָא (לט.) שֶׁאָחָד אוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ בֹּא וְאֶמְדֹּד אֲפַרְסְמוֹן וְנִתְבַּסֵּם אֲנִי וְאַתָּה עַיֵּן שָׁם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בָּזֶה שֶׁהוּא אֵין בְּיָדוֹ כְּלָל לְקַיֵּם הַמִּצְוָה כְּתִקּוּנָהּ וּמְזַכֶּה לַחֲבֵרוֹ הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּמַעֲלָה עָלָיו כְּאִלּוּ עֲשָׂאָהּ בְּעַצְמוֹ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ כָּאן כַּזַּיִת וּמֶחֱצָה מַצָּה שֶׁמִּצְוָה שֶׁלֹּא לְחַלֵּק לַחֲצָאִין, רַק לְחַלֵּק כַּזַּיִת לְבַד וַחֲצִי כַּזַּיִת לְבַד וְיָטִילוּ גּוֹרָל, אוֹ שֶׁיִּתְרַצֶּה וְיִתְפַּיֵּס אֶחָד מֵהֶם לַחֲבֵרוֹ לְהַנִּיחַ לוֹ הַכַּזַּיִת שָׁלֵם וְשַׁפִּיר דָּמֵי, כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי:
א [א] אָסוּר. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּשֵׁ״ךְ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן ע״ג סָעִיף קָטָן י״א שֶׁכָּתַב הַטַּעַם דִּמְהַנֵּי בָּזֶה כּוֹלֵל לְבַטֵּל הַמִּצְוָה, לְפִי שֶׁבְּאֶמְצַע הַשָּׁנָה עֲדַיִן לֹא חָל עָלָיו חִיּוּב מַצָּה וְסֻכָּה כְּלָל, וְעַיֵּן שָׁם בַּטַּ״ז (ס״ה) בְּהַגָּהַת הֶחָכָם צְבִי זַ״ל שֶׁהִשִּׂיג עַל הַשַּׁ״ךְ בָּזֶה וְכָתַב דְּאִם אָמַר מַצָּה סְתָם אַף שֶׁעוֹמֵד בְּלֵילֵי פֶּסַח אָסוּר לֶאֱכֹל כו׳ עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בָּאַחֲרוֹנִים שָׁם שֶׁכָּתְבוּ לְיַשֵּׁב

בְּאֵר הֵיטֵב

א (א) אָסוּר. כֵּיוָן שֶׁחָל עַל מַצָּה דִּרְשׁוּת חָל נָמֵי עַל מַצָּה שֶׁל מִצְוָה, וְכוֹפִין אוֹתוֹ לִשְׁאֹל עַל שְׁבוּעָתוֹ. בַּ״ח (ס״א) וְעַיֵּן יוֹרֶה דֵעָה סִימָן רל״ו (ס״ה): (ג) לוֹקֶה. דְּהָוֵי שְׁבוּעַת שָׁוְא דְּאֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל דְּבַר מִצְוָה. וְאִם נִשְׁבַּע עַל מָרוֹר וְאַרְבַּע כּוֹסוֹת שְׁבוּעָתוֹ חָל כֵּיוָן שֶׁהֵם דְּרַבָּנָן. וְכֵן אִם אָמַר קוֹנָם אֲכִילַת מַצָּה עָלַי בְּלֵיל פֶּסַח

בֵּאוּר הֲלָכָה

* וּמְבָרְכִי אִינְהוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְכוּ׳ וְגָמַר הַלֵּילָא וְכוּ׳. וְהוּא הַדִּין דְּיֹאמַר גַּם כֵּן לָהֶם אַחַר כָּךְ גְּמַר הַהַלֵּל וִיבָרֵךְ לָהֶם וְשָׁתוּ כָּסָא דְּהַלֵּילָא [לְבוּשׁ וּשְׁאָר פּוֹסְקִים]:

א * שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל מַצָּה בְּלֵיל פֶּסַח. וְעַיֵּן בְּמוֹר וּקְצִיעָה שֶׁכָּתַב דְּאִם אָמַר שֶׁלֹּא אוֹכַל מַצָּה זוֹ, אָסוּר אֲפִלּוּ לֵית לֵיהּ אַחֲרִיתָא וְיַתִּירוּ לֵיהּ שְׁבוּעָתוֹ. וְדַע דְּאִם אָמַר שֶׁלֹּא אוֹכַל כָּל שְׁבוּעַ שֶׁל פֶּסַח, חָל הַשְּׁבוּעָה בְּכוֹלֵל לְפִי דַּעַת רֹב פּוֹסְקִים אַף שֶׁהִזְכִּיר פֶּסַח בְּהֶדְיָא. וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְעַיֵּן לְהָנֵי פּוֹסְקִים דִּזְמַן אֲכִילַת מַצָּה הוּא מִן הַתּוֹרָה רַק עַד חֲצוֹת, אִם כֵּן כְּשֶׁאוֹמֵר שֶׁלֹּא אוֹכַל מַצָּה בְּלֵיל פֶּסַח הֲרֵי כּוֹלֵל זְמַן הַפְּטוּר עִם זְמַן הַחִיּוּב וְחָלָה הַשְּׁבוּעָה בְּכוֹלֵל וְאֵינֶנּוּ שְׁבוּעַת שָׁוְא, אִם לֹא שֶׁנִּדְחֹק לוֹמַר דְּכֵיוָן שֶׁהִזְכִּיר מַצָּה שֶׁל לֵיל פֶּסַח כַּוָּנָתוֹ רַק עַל הַשָּׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם מְקַיְּמִין הַמִּצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל מַצָּה וְלֹא אַלְאַחַר זְמַן, וְהוּא דֹּחַק (דְּלְפִי זֶה יִהְיֶה מֻתָּר לֶאֱכֹל אַחַר חֲצוֹת, וְצָרִיךְ עִיּוּן):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַכֹּל כַּסֵּדֶר, וְאוֹכֵל מַצָּה וּמָרוֹר וַאֲפִיקוֹמָן עַד בִּרְכַּת הַמָּזוֹן: (ג) וּמְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. וְשׁוֹתֶה הַכּוֹס. וּבְלֹא בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אָסוּר לַעֲקֹר מִמְּקוֹמוֹ לֵילֵךְ לְמָקוֹם אַחֵר, וַאֲפִלּוּ (ג) בְּדַעְתּוֹ לֶאֱכֹל שָׁם יוֹתֵר: (ד) וַהֲדַר מְבָרֵךְ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁמְּקַדֵּשׁ לָהֶם וּמְבָרֵךְ לָהֶם גַּם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, וּמְבָרֵךְ לָהֶם בִּרְכַּת כַּרְפַּס וְאוֹמֵר לִפְנֵיהֶם הַהַגָּדָה וּבִרְכַּת כּוֹס שֵׁנִי, וְגַם בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא וּבִרְכַּת אֲכִילַת מַצָּה וּמָרוֹר. (ג) וְאַף עַל גַּב דְּבִשְׁאָר בִּרְכוֹת הַנֶּהֱנִין קַיְימָא לָן שֶׁאֵין יָכוֹל לְבָרֵךְ לַאֲחֵרִים אֶלָּא אִם כֵּן יֵהָנֶה עִמָּהֶן, שָׁאנֵי בִּרְכַּת הַלֶּחֶם שֶׁל מַצָּה וְקִדּוּשׁ הַיּוֹם שֶׁהֵם חוֹבָה הִלְכָּךְ יָכוֹל לְבָרֵךְ לְהוֹצִיא אֲחֵרִים אַף שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה, וְכֵן בִּרְכַּת הַיְרָקוֹת חֲשִׁיב גַּם כֵּן מִצְוָה וְיָכוֹל לְהוֹצִיא אֲחֵרִים: (ה) יַרְקֵי. הַיְינוּ כַּרְפַּס וּמָרוֹר: (ו) וְאִיהוּ לֹא אָכִיל וְכוּ׳. שֶׁהֲרֵי (ד) כְּבָר אָכַל אֲפִיקוֹמָן וְאָסוּר לוֹ לִטְעֹם שׁוּב וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן תע״ח (ס״א), וְגַם שְׁתִיָּה אָסוּר לְכֻלֵּי עָלְמָא שֶׁהֲרֵי הוּא עוֹמֵד בֵּין כּוֹס שְׁלִישִׁי לִרְבִיעִי וְכַנַּ״ל בְּסִימָן תע״ט (ס״א): (ז) וּמְבָרְכִי אִינְהוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. אֲבָל הוּא אָסוּר לְבָרֵךְ בִּשְׁבִילָם בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, דִּבְבִרְכַּת הַמָּזוֹן אֵין לְהוֹצִיא אַחֵר אֶלָּא אִם כֵּן אָכַל וְנִתְחַיֵּב גַּם כֵּן, (ה) דִּכְתִיב (דברים ח י) 'וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ' מִי שֶׁאָכַל הוּא יְבָרֵךְ: (ח) יִקְרָא מִלָּה בְּמִלָּה. וְהֵם יַעֲנוּ אַחֲרָיו, דְּכֹל שֶׁקּוֹרֵא מִלָּה בְּמִלָּה וְהָאַחֵר עוֹנֶה עִמּוֹ לֹא הָוֵי בְּרָכָה לְבַטָּלָה אַף עַל פִּי שֶׁיָּצָא מִכְּבָר, (ו) דַּהֲרֵי הוּא רַק מְלַמְּדוֹ לְבָרֵךְ: (ט) וְלֹא אָכִיל וְכוּ׳. וְאָסוּר לִטְעֹם קֹדֶם קִדּוּשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רע״א (ס״ד), וְאִם יְכַוֵּן לָצֵאת גַּם כֵּן בְּהַקִּדּוּשׁ שֶׁאוֹמֵר לִפְנֵיהֶם, יִצְטָרֵךְ לֶאֱכֹל שָׁם כַּזַּיִת וּלְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן גַּם כֵּן: (י) יִגְמֹר הַכֹּל. אֲפִלּוּ הַלֵּל: (יא) וְלֹא יֹאכַל וְיִשְׁתֶּה. כַּנַּ״ל בְּסָעִיף קָטָן ו׳:
א (א) שֶׁלֹּא אוֹכַל מַצָּה סְתָם. בֵּין אִם אָמַר זֶה קֹדֶם הַפֶּסַח (א) בֵּין אָמַר בְּלֵיל פֶּסַח גּוּפָא, כֵּיוָן דְּלֹא אָמַר בִּשְׁבוּעָתוֹ דְּמִשְׁתְּבַע רַק אַמַּצַּת מִצְוָה אֶלָּא כּוֹלֵל בִּשְׁבוּעָתוֹ כָּל מַצָּה וְלָאו דַּוְקָא מַצָּה שֶׁל לַיְלָה זוֹ, חַיְלָא שְׁבוּעָתוֹ, דִּשְׁבוּעָה חָל בְּכוֹלֵל דְּבָרִים הַמֻּתָּרִים עִם דְּבָרִים הָאֲסוּרִים בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה. וּמִכָּל מָקוֹם כָּתְבוּ (ג) הַפּוֹסְקִים דְּמִצְוָה לְהַתִּיר שְׁבוּעָתוֹ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה דַּאֲכִילַת מַצָּה: (ב) בְּלֵיל פֶּסַח. דְּכֵיוָן דְּאָמַר לֵיל פֶּסַח (ג) מִסְתָּמָא כַּוָּנָתוֹ אַמַּצַּת מִצְוָה בִּלְחוּד: (ג) לוֹקֶה וְכוּ׳. מִשּׁוּם (ד) שְׁבוּעַת שָׁוְא, דְּאֵין שְׁבוּעָה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ג) וְאַף דְּמִשּׁוּם מִצְוָה עוֹבֶרֶת שָׁרִי, הָכָא יָכֹל לֵילֵךְ אַחַר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן: (ג) גְּמָרָא (ר״ה כט:): (ד) וְאִם רוֹצֶה לְהַנִּיחַ מִלֶּאֱכֹל אֲפִיקוֹמָן עַד שֶׁיֹּאכַל וְיִשְׁתֶּה בְּבֵית אַחֵר וְיַחֲזֹר וִיבָרֵךְ שָׁם בִּרְכַּת הַמָּזוֹן רַשַּׁאי, דְּעִקַּר הַקְּפִידָא הוּא שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל אֲפִיקוֹמָן בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת אֲבָל שְׁאָר הַסְּעוּדָה מֻתָּר וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסִימָן תע״ח (סק״ג), כֵּן כָּתְבוּ מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וּפְרִי חָדָשׁ וְכֵן כָּתַב הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) בְּשֵׁם שֶׁבֱּלֵי הַלֶּקֶט (סי׳ ריח) וְרִיאַ״ז (שלטי הגיבורים כז: אות א). וְהַטַּ״ז (סק״ג) מַחְמִיר לְאַחַר שֶׁבֵּרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן: (ס) וּמִשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים דְּהוּא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא וּמִדְּרַבָּנָן. וְאַף עַל גַּב דְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן הִיא חוֹבָה וּבִפְרָט בִּרְכַּת הַמָּזוֹן זוֹ שֶׁהוּא אַחַר אֲכִילַת מַצָּה שֶׁל חוֹב, לֹא חִלְקוּ בֵּין בִּרְכַּת הַמָּזוֹן זוֹ לְבִרְכַּת הַמָּזוֹן דְּעָלְמָא אַחַר שֶׁכְּבָר גָּמַר מִצְוַת אֲכִילַת מַצָּה, וְעַיֵּן בַּלְבוּשׁ וּבַבַּ״ח (ס״ד). א] וּבְבִגְדֵי יֶשַׁע וּבְמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ב) מְפַקְפְּקִים מְאֹד בְּעִקַּר הַדִּין, וְצָרִיךְ עִיּוּן בָּזֶה: (ו) וְלֹא דָּמֵי לְהָא דִּלְעֵיל סִימָן קס״ז סָעִיף י״ט בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק צג) דְּלִגְדוֹלִים אֲפִלּוּ לִבְנֵי בֵּיתוֹ נַמִּי לֹא, הָתָם מַיְירֵי שֶׁאוֹמֵר עֲבוּרָם כָּל הַבְּרָכָה:
א (א) דְּסָתַם כְּדַעַת רִ״י הַמּוּבָא בִּשְׁבוּעוֹת דַּף כ״ד (ע״א) דִּבּוּר הַמַּתְחִיל אֶלָּא וְכוּ׳ (הראשון) וְכֵן דַּעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים, עַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א וְכֵן כָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״א) עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן ע״ג בַּשַּׁ״ךְ סָעִיף קָטָן י״א וּבְהַגָּהַת הַטַּ״ז שָׁם (ס״ה): (ג) בַּ״ח (ס״א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וְדִבְרֵי בֵּאֵר הֵיטֵב (סק״א) שֶׁכָּתַב דְּכוֹפִין אוֹתוֹ אֵינוֹ מְדֻקְדָּק, דְּלֹא כָּתְבוּ כֵּן אֶלָּא בְּנִשְׁבַּע בְּהֶדְיָא לַעֲבֹר עַל מִצְוָה דְּרַבָּנָן: (ג) רִיבָ״ש בְּסִימָן שצ״ח: (ד) בֵּין יֹאכַל אַחַר כָּךְ אוֹ לֹא, דִּכְבָר יָצָא מִפִּיו שְׁבוּעָה לַשָּׁוְא:

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (ס״ג) כתב: אבל אינו יכול לברך להם ברכת המזון כיון שלא אכל עמהם והתורה אמרה ואכלת ושבעת וברכת מי שאוכל הוא יברך, עיין סי׳ קפ״ו (כי שם נתבאר שמדברי סופרים הוא שאינו רשאי לברך להם ברכת המזון ומקרא זה אסמכתא בעלמא הוא) עיי״ש.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah